

Itseksi puiden kanssa

Minuutta jäsentävät puut suomalaisessa nykyrunoudessa ja lempipuuaiheisessa verkkokyselyssä

Karoliina Lummaa, Kaisa Vainio, Aino Korrensalo, Tuomo Takala ja Eeva-Stiina Tuittila

Jokainen tuntee

puun joka on enemmän puu kuin muut puut

hänen puunsa kodin edessä

merkitys jota ei voi kaataa koska se on lähellä ja joskus painaa oksansa, aiheuttaa

minun puuni suojelee taloa jossa kotini on toisten kotien väleissä
minun tiputteleva puuni, kausienergia ilopuu värimatto, minun puuni
puiden puu, laulavien lepopuu silmä silmä nenä puu
kattojen yllä valaiseva puu

[...]

(Erra 2021, 9.)

Satu Erran *Hetkenä minä* -kokoelman (2021) yllä siteeratut säkeet avaavat jotakin tunnistettavaa ihmisten suhteista puihin: monella on yksi erityinen puu – puu ylitse muiden. Erra kuvaa erityistä puuta yksilönä, jonka merkittävyys liittyy tavalla tai toisella sen puuolemukseen. Puu, joka on ”enemmän puu kuin muut puut” suojaa ehkä paremmin, tuottaa enemmän hedelmiä tai kannattelee lintujen pesiä tai ihmiskiipeilijöitä, on kauniimpi kuin muut, tai kasvaa korkeammalla kuin muut. Erran *Hetkenä minä* on runoteos ihmisten puusuhteista ja samalla se on tutkielma ihmisen identiteetin muotoutumisesta ja minäkuvista. 2020-luvun taitteessa puu- ja metsäsuhteita käsitteleviä runokokoelmia on ilmestynyt Suomessa runsaasti, ja niistä monissa puiden yhteys ihmisen identiteettiin ja minuuteen on kantava aihe.

Identiteettiin ja minuuteen kietoutuvat puusuhteet nousevat esiin myös *Puut lähellämme* -hankkeen vuosina 2019–2020 toteutetussa lempipuuaiheisessa verkkokyselyssä. Ihmisten lempipuihin liittyy konkreettisen tekemisen ja aistielämysten lisäksi valtava määrä muistoja, tunteita ja kokemuksia. Kuten puuaiheisessa nykyrunoudessa, myös kertomusaineistossa

on tunnusomaista, että ihmiset jäsentävät puusuhteensa myötä elämäänsä ja minuuttaan.¹ Saamiemme vastausten perusteella lempipuita voikin luonnehtia Osmo Pekosen (2003, 169) sanoin “muiston tyyssijoiksi” ja “ystävistä uskollisimmiksi” sekä puiden tuntemista, istuttamista ja vaalimista “elämän ylistämiseksi”. Vastaavia havaintoja identiteetin ja luonto- ja paikkasuhteen yhteyksistä on tehty suomalaisessa luontosuhdetutkimuksessa laajemminkin (ks. esim. Laurén 2006, 13–14, 77–85; Meriläinen-Hyvärinen 2010, 76–77; Halla, Karhunkorva ja Laine 2020, 25–29).

Puu- ja metsäaiheisten runokokoelmien ja luontosuhdetutkimusten runsastuminen ovat esimerkkejä ihmisten kasvavasta kiinnostuksesta luontoon, metsiin ja puihin. Tämä 2010-luvulta lähtien vahvistunut ilmiö näkyy laajalti erilaisissa mediakampanjoissa sekä vilkkaana julkisuudessa käytyinä keskusteluna luonnonvarahallinnasta, kaupunkisuunnittelusta ja luontoarvoista (esim. Halla ja Laine 2022). Myös tietokirjallisuudessa ja tieteellisessä tutkimuksessa luonto- ja ympäristöaiheita tarkastellaan yhä laajemmin ja moninaisemmin, esimerkiksi metsien muutosta teoksessa *Metsä meidän jälkeemme* (Jokiranta ym. 2019), puiden toimintoja teoksessa *Puiden salattu elämä* (Wohlleben 2016) sekä ympäristöahdistusta ja muita ympäristötunteita teoksessa *Mieli maassa? Ympäristötunteet* (Pihkala 2019). Kiinnostus luontoon näkyy toisaalta myös lisääntyneenä luontomatkoiluna, kaupungeissakin (ks. Huttunen 2023).

Ihmisten luontosuhteiden tutkimuksessa yksittäisten puiden voidaan odottaa ilmentävän erilaisia asioita kuin esimerkiksi metsien tai muiden kokonaisten ekosysteemien. Puut ovat suuria ja näkyviä ei-inhimillisiä olentoja, jotka kasvavat usein ihmisen naapureina, myös sellaisten ihmisten, joiden elinympäristöstä metsä tai muut luonnonympäristöt ovat kaukana. Puut voivat olla ihmisten hoivan kohteina lemmikkien tavoin, mutta toisaalta ne pitkän elinikänsä vuoksi voivat ilmentää pysyvyyttä ja kuulumista tiettyyn paikkaan. Koska nykyajan puusuhteet on aiemmassa tutkimuksessa pitkälti sivuutettu, tässä artikkelissa puhumme puista yksilöinä, emme niinkään metsiä muodostavina joukkoina.

Tutkimme puiden ja puusuhteiden merkityksiä minuuden ja oman elämäntarinan jäsentäjänä suomalaisessa nykyrunoudessa ja *Puut lähellämme* -hankkeen verkkokyselyn kertomusaineistossa. Kysymme ensinnäkin, miten minuutta jäsenetään suhteessa puihin. Minuudella tarkoitamme ihmisen tietoa ja käsitystä omasta itsestään, ja identiteetillä viittaamme minuuden jäsentämiseen suhteessa muihin ihmisiin ja ei-inhimillisiin olentoihin (ks. Tieteen termipankki 2021, Minuus). Toiseksi kysymme, mitä kahden erilaisen aineiston rinnakkaisluenta tutkimustuloksineen antaa luontosuhdetutkimukselle folkloristisessa ja kulttuurintutkimuksellisessa kehityksessä. Molemmat puuaiheiset tekstiaineistomme liittyvät vahvasti itseilmaisuuksiin ja omien tuntemusten ja kokemusten sanoittamiseen. Kaunokirjallisuuden lajeista keskityimme runouteen sillä oletuksella, että yksilölliset puihin liittyvät tunteet, kokemukset ja tuntemukset tulevat sanoitetuiksi tiiviimmin ja korostuneemmin runoudessa kuin kertomakirjallisuudessa (ks. esim. Tossavainen 2008, 177–179, 207–208; Soukka 2022, 20–22). Runous lajina paitsi ilmentää myös herättää lukijassa monenlaisia tunteita ja tuntemuksia (Kainulainen 2016, 11–14). Kiinnostustamme puurunoihin on toki herättänyt myös

1 Puiden merkityksellisyys sekä ihmisten tarve jakaa puusuhteitaan ja -tuntojaan näkyy paitsi verkkokyselyn suosiossa myös palautteissa, joita kyselylomakkeen loppuun jätettiin. Useat vastaajat kiittivät mahdollisuudesta vastata kyselyyn ja pitivät tutkimuksen aihetta kiinnostavana ja tärkeänä. Vastauksista kävi ilmi myös puusuhteen henkilökohtaisuus ja intiimiys: useat vastaajat kertoivat, etteivät ole jakaneet henkilökohtaista puukokemustaan kenenkään kanssa ennen tutkimukseen osallistumista.

suomalaisten puurunojen valtava, toistaiseksi vaillinaisesti kartoitettu joukko. Ajatteleme, että kertomusaineisto ja puuta vilisevä nykyrunous kertovat molemmat jotakin olennaista suomalaisten puusuhteista tänä päivänä.

Keskitymme nykysuomalaisten puusuhteisiin peilaten niitä kansanperinteen myyttisiin aineksiin, tiedostaen uskomusten vaikutuksen nykysuomalaisten ajatteluun ja kokemusmaailmaan. Ihmisen elinpiirin puut merkitsevät fyysisesti ja kuvaannollisesti ei-inhimillisen todellisuuden ja ihmisen elinpiirin rajan. Puuta voidaan näin tarkastella symbolisena välittäjänä noiden kahden todellisuuden välillä. Esimerkiksi karsikkopuiden ja ristipuiden avulla on jäsennetty elämänhistoriallisia siirtymiä viestittäen vainajalle, ettei hän kuulu enää ihmisten maailmaan (Vilkuna 1992). Pihoilla tai kylien keskiössä puuyksilöt ovat olleet merkittäviä jäseniä kylä- ja sukuyhteisöjen lyylipuina ja pitämyspuina (Haavio 1992b, 45; Sarmela 1994, 46).

Kansanperinteen rinnalla tarkastelemme puusuhteita taide- ja kirjallisuushistoriallisissa yhteyksissä. Puut kuuluvat olennaisesti kuva- ja valokuvataiteen esittämään suomalaiseen mielenmaisemaan (Lukkarinen ja Waenerberg 2004; Kovalainen ja Seppo 2014; Honkalinna 2017). Kaunokirjallisuudessa puut ovat – kansanperinteestä ammentaen – symboloineet inhimillisen kokemusmaailman ylittävää todellisuutta (Lassila 2011, 209–223; Seppä 2020; Paljakka 2022, 62). Nykykirjallisuudessa ihmisten minäkuvat, elämäntarinat, puusuhteet ja yleisempi ympäristöhuoli kytkeytyvät yhteen esimerkiksi Mia Myllymäen ja Anu Korpisen toimittamassa *Metsän kronikka* -kertomuskokoelmassa (Osuuskumma 2019), Katri Naukarin *Yhden puun tuho* -romaanissa (WSOY 2021) ja Osmo Pekosen toimittamassa *Elämän puu* -esseekokoelmassa (WSOY 1997). Kuten suomalaisessa kirjallisuuden- ja kulttuurintutkimuksessa on viime aikoina havaittu, puun materiaalinenkin käyttöarvo ja siihen liittyvät perinteet ovat oma tärkeä ulottuvuutensa puusuhteiden kaunokirjallisissa kuvauksissa (Mikkonen 2017, 38–54; Laihin 2020, 151–152; Pihlström ja Viherä-Aarnio 2020; Paljakka 2022, 54).

Aloitamme artikkelin esittelemällä tarkemmin aineistomme, tutkimusmenetelmämme sekä keskeiset monilajisten suhteiden tutkimiseen liittyvät käsitteelliset lähtökohtamme. Seuraavaksi tarkastelemme rinnakkain runo- ja kertomusaineistojen puusuhteita ja minuuden tematiikkaa. Käsittelyjärjestys noudattaa löytämiämme elämäntarinallisia yhteyksiä ihmisten ja puiden välillä: aloitamme syntymään ja kasvuun liittyvistä puukuvauksista ja etenemme erilaisten ihmisen elämän ja puun elämän yhteyksien jäsennyksistä kohti katoamisen ja kuoleman teemoja. Artikkelin loppuksi kokoamme ensin yhteen keskeiset havainnot aineistojen temaattisesta analyysistä ja pohdimme sitten kahden erilaisen puusuhteiden rinnastamista luontosuhteiden tutkimusta rikastavana tutkimusasetelmana.

Puiden ja minuuden suhde tutkimuskysymyksenä

Ihmisten puusuhteet ja puiden merkitykset ihmisille ovat hyvin moninaisia ilmiöitä tutkittaviksi. Tässä artikkelissa keskitymme ihmisten puusuhteisiin minuuden, identiteetin ja elämäntarinan jäsentämisen näkökulmista, koska nämä teemat nousevat keskeisiksi molemmassa aineistoissa, kiinnostaviin kontrasteihinkin asettuen. Tutkimusasetelmamme ja -kysymyksemme perustuvat laajempaan monitieteiseen tutkimustyöhön *Puut lähellämme* -hankkeessa, joten avaamme ensin tutkimuskysymyksemme muodostumista ja etenemme sitten aineiston, menetelmien ja käsitteiden yksityiskohtaisempaan kuvaamiseen. Artikkelin

perustana on internetissä toteutettu lempipuuaiheinen verkkokysely (2019–2020), jossa ihmisten puusuhteita selvitettiin kysymällä ihmisten ja heidän lempipuidensa ominaisuuksia sekä pyytämällä vastaajia kertomaan lempipuistaan ja niihin liittyvistä kokemuksista, muistoista ja ajatuksista. Kyselyn perusteella oli selvää, että puusuhteet ovat ihmisille hyvin tärkeitä ja ne saavat monia eri muotoja. *Puut lähellämme* -hankkeen moniaineistoisen tutkimusasetelman mukaisesti halusimme seuraavaksi selvittää, millaisia puusuhteita samana ajankohtana julkaistussa runoudessa ilmenee – ja kuinka paljon niitä ylipäätään käsitellään.

Vuosina 2019–2021 julkaistuista noin 80 suomenkielisestä runokokoelmasta miltei puolessa käsitellään metsiä ja puita sekä metsä- ja puusuhteita. Puuyksilöitä käsittelevissä runoissa yleistä on paitsi puiden fyysisistä ominaisuuksista viehättyminen myös puiden yksilöllisyyden tai olemuksen pohtiminen suhteessa minuuteen. Tämä puiden kanssa itseksi tulemisen tematiikka kytkeytyi vahvasti verkkokyselyaineistoon ja erityisesti avoimen kentän vastauksiin, joita ihmiset olivat kirjoittaneet kysymykseen ”Miksi valitsit tämän puun? Onko puulla tarina?” Näiden löydösten pohjalta tutkimuskysymyksemme tässä artikkelissa koskee puusuhteita minuuden jäsentäjinä rinnakkain runo- ja verkkokyselyaineistoissa. Koska aineistojen yhdistely on tutkimusasetelmana poikkeuksellinen, kysymme myös, mitä tällainen asetelma antaa luontosuhteiden tutkimukselle.

Ennen tutkimusaineistojen tarkempaa esittelyä on paikallaan huomauttaa niiden perustavanlaatuisista eroista. Runokokoelmat ovat tunnistettavan kirjailijan käsialaa ja verkkokyselyvastaukset lähtökohtaisesti anonyymeja. Verkkokyselyssä on vastattu tiettyihin, tutkijoiden tiedontarpeista nouseviin kysymyksiin, ja vastauksissa on todennäköisesti pyritty informatiivisuuteen. Avoimen kentän vastauksissa on toki myös vastaajan omaehtoisempaa muistelua ja puusuhteen reflektointia. Runoilijoita puolestaan on ajanut taiteellisen ilmaisun tarve, joskin siihen liittyyneen olennaisesti itsen, oman elämän ja luontosuhteen reflektointia. Ajatusten, kokemusten tai ideoiden välittämisen rinnalla runoilijat ovat korostuneen kiinnostuneita ilmaisutavoista: kielen soinnillisista ja rytmisistä piirteistä, kielikuvista, tekstin visuaalisista ulottuvuuksista ja muista runoilmaisun keinoista. Kertomusaineistossa tällaista muodollista ulottuvuutta ei välttämättä ole, tai se ei ainakaan ole samassa määrin itsetarkoituksellista. Kyselyyn vastaajalla on myös käytössään erilainen tila kuin runoilijalla: hän tiivistää puusuhteensa yhteen tekstikenttään. Kaunokirjallinen aineisto eroaa kertomusaineistosta myös mahdollisella kuvitteellisuudellaan: runoudessa ilmaisunsa saavat puusuhteet saattavat olla kuviteltuja, mutta kyselyvastauksissa ihmiset ovat kertoneet etupäässä oikeista puista.

Erot runo- ja kertomusaineistojen välillä eivät estä tarkastelemasta niitä rinnakkain puusuhteiden jäsennyksinä. Ensinnäkin molemmissa aineistoissa on fiktiivisiä ja todellisiin puusuhteisiin palautuvia ulottuvuuksia. Runoissa kuvattujen puiden ja puusuhteiden innoittajina ovat tiedostetut tai tiedostamattomiksi jäävät kirjailijan omat puukokemukset, ja kyselyvastaukset sisältävät tulkintoja ja moninaista mielikuvallista, jopa kuvitteellista jäsentelyä puun olemuksesta ja merkityksistä. Toiseksi molemmat tekstityypit ovat kielellisesti rakennettuja, ja niiden tutkiminen vaatii sisältöjen ja ilmaisutapojen analyysia ja tulkintaa (ks. Lakomäki, Latvala ja Laurén 2011, 7–11, 21–22; Hämäläinen, Karhu ja Vuorikuru 2019, 22–30, 35–37). Kolmanneksi sekä runoilijoiden että kyselyvastaajien puusuhteiden ja puiden ajattelemisen ja kokemisen taustalla on paljon yhteistä, kansanperinteessä pitkään virrannutta ainesta: puita koskevaa symboliikkaa, arvoja ja käytäntöjä (ks. Gottelier 2017, 36–40; Hämäläinen, Karhu ja Vuorikuru 2019, 24; Siivonen 2020, 14–18).

Ehdotammekin, että kertomusaineistoa ja nykyrunoutta voidaan puiden nykytulkintojen hahmottamiseksi tarkastella rinnakkain kulttuurintutkimuksen näkökulmasta. Kansanrunous ja loitsut on perinteentutkimuksessa nähty perinnetiedon elementtien taiteellisena ilmaisuna, tiivistymänä, jonka varaan koko käsityksemme itämerensuomalaisesta ja suomalais-ugrilaisesta mytologiasta on rakennettu (Siikala 2013, 15–26). Tässä tutkimuksessa verkkokyselyllä kerättyä kertomusaineistoa voi verrata folkloristiseen keruuaineistoon, sukupolvelta toiselle periytyneisiin tarinoihin ja uskomuksiin. Viitteitä kansanperinnetiedosta on nähtävissä edelleen kertomusaineiston välittämässä ihmisten puukäsityksissä ja uskomuksissa, mutta samalla niissä on nähtävissä ajassamme liikkuvien arvojen ja ajatusten aiheuttama muutos. Nykyrunoudessa kansanperinteelliselle ainekselle annetaan toisenlainen, kielellisesti kokeilevampi muoto, ja perinteisiä käsityksiä ja uskomuksia myös haastetaan (Gottelier 2017, 39–40; Gottelier 2020, 40–44). Toki myös kansanperinne muuttuu uusien tulkintojen myötä. Nykyrunouden ja kertomusaineiston vertailu on tässä ajallisessa kontekstissa mielestämme kiinnostavaa siksi, että runous taiteellisena ilmaisuna pystyy notkeasti tulkitsemaan ajankohtaisia käsityksiä.

Kertomusaineistomme on koostettu verkkokyselystä, jonka yhteensä 44 kysymystä oli jaettu kolmeen teemaan: tiedot lempipuusta (esim. laji, arvioitu ikä ja koko, sijainti, ulkonäköpiirteet), tiedot vastaajasta (esim. ikä, sukupuoli, asuinympäristö, koulutus, luontoon liittyvät arvot ja aktiivisuus) sekä suhteesta valittuun lempipuuhun (esim. omistajuus, suhteen kesto, puun mieluisat ominaisuudet sekä puun herättämät tunteet). Kyselyyn vastasi kaikkiaan 1758 eri-ikäistä ihmistä kaikkialta Suomesta. Vastaajista 81 % oli naisia. Suurimmat vastaajaryhmät olivat 50–59-vuotiaat (23%) ja 40–49-vuotiaat (21%). Vastauksia tuli erityisen paljon Helsingistä, Turusta ja Joensuusta sekä näiden kaupunkien lähiympäristöstä, oletettavasti siksi että tutkimus sai näkyvyyttä alueellisissa medioissa. Kysymykset olivat pääosin monivalintakysymyksiä, mutta kysymyksessä ”Miksi valitsit tämän puun? Onko puulla tarina?” vastaajat saivat kertoa omin sanoin suhteestaan lempipuuhun ja sen merkityksestä itselleen. Runoudesta tehtyjä havaintoja vasten kiinnostuimme minuuden ja identiteetin jäsennyksistä, joita vastaajat tekivät kertoessaan lempipuistaan.

Runoaineiston rajasimme vuosina 2019–2021 ilmestyneisiin kokoelmiin, joissa puut ja puusuhteet esiintyvät koko teosta luonnehtivana kantavana aiheena. Tällaisia ovat Anne-Mari Finskan *Metsän mieli* (2021), Olli Sinivaaran *Puut* (2021) ja Nina Rintalan *Puut taipuvat puoleeni* (2021). Lisäksi runoaineistoon kuuluvat Satu Erran kokoelma *Hetkenä minä* (2021) sekä Oili Sainilan kokoelma *Maisema on kirjoittanut minut* (2019), koska molemmissa teoksissa on useita runoja, joissa puusuhteet kytkeytyvät minuuden ja identiteetin kysymyksiin. Samaa tematiikkaa sisältäviä yksittäisiä runoja olemme valinneet myös teoksista, jotka käsittelevät yleisluontoisemmin ihmisen luontosuhdetta. Tähän ryhmään kuuluvat kokoelmat aineistossamme ovat Katja Seudun *Jäätyväinen* (2019), Vesa Haapalan *Hämärä ei tanssi enää* (2019) ja Pirjo Kotamäen *Villit linnut olkapäillä* (2020).

Tutkimusmenetelminä hyödynnämme molempien aineistojen osalla teemoittelevaa analyysia ja lähilukua. Teemoittelu on tapahtunut runoaineiston osalta vaiheittaisesti ensin puusuhteisiin, sitten minuuden ja elämäntarinan jäsennyksiin keskittyen. Kertomusaineistosta on teemoiteltu eri elämänvaiheiden ja minuuden kokemisen kuvauksia. Koska tarkoituksemme on tutkia puun kanssa itseksi tulemisen ilmaisuja nykyrunoudessa ja keräämässämme kertomusaineistossa niitä yhdistävänä temaattisena ilmiönä, emme ole tehneet tarkkaa määrällistä analyysia minuuden jäsennysten esiintymistiheydestä kummassakaan

aineistossa. Tutkimusotteemme on tässä mielessä kirjallisuudentutkimuksellisempi eli keskitymme tietyn teeman tarkasteluun valikoituja tekstiesimerkkejä analysoiden. Tapaamme lukea voi luonnehtia ekokriittiseksi. Ekokritiikki on kulttuuristen (tyypillisesti kaunokirjallisuuden) luontoesitysten humanistista tutkimusta, joka korostaa ei-inhimillisten olentojen ja luonnonympäristöjen merkityksellisyyttä tekstien ja teosten kielessä, kerronnassa ja sisälöissä (Garrard 2005; Lahtinen ja Lehtimäki 2008). Meille ekokriittisyys merkitsee herkkyyttä ja tarkkuutta puumainintojen ja -kielikuvien huomaamiseen sekä avoimuutta puiden moninaisille merkityksille runoissa ja kyselyvastauksissa.

Puusuhteiden tutkimisessa on keskeistä tunnistaa ihmisen näkökulman vallitsevuus. Aineistoissamme ihmisen kokemus ja ihmisen antama merkitys on aina ensisijainen: puu on ihmisen aistima ja kokemus sekä ihmisen ympäristötiedon, ekologisten arvojen ja käytännön hoitotoimien kohde. Aineistojemme ilmentämissä puusuhteissa on havaittavissa vaihtelua sen mukaan, suhtaudutaanko puuhun *puulähtöisemmin* vai *ihmislähtöisemmin*, eli keskitytäänkö puussa sen ominaisuuksiin ja toimintaan vai puihin liittyviin muistoihin ja maailmankatsomuksellisiin merkityksiin. Puulähtöisyydessä korostuu puun oma fyysinen olemus, jonka ihminen toki aistii ja kokee omista lähtökohdistaan. Usein puulähtöisemmissä suhteissa korostetaan puun toimintaa luonnon ja ekosysteemin osana. Ihmislähtöisemmässä puusuhteessa ihminen peilaa puun kautta omaa itseään, muistojaan, elämäntarinaansa ja identiteettiään. Havaintomme myötäilee useita luonto- ja metsäsuhteita koskevia jaotteluja, joissa ei-inhimilliseen suhtaudutaan joko luonto- tai ihmiskeskeisemmin (ks. esim. Varis 2003, 30; Keto-Tokoi ja Kuuluvainen 2010, 59). Molemmista tekstiaineistoissamme korostuu voimakkaasti ihmislähtöisyys, erityisesti puusuhteen käsittely tavalla, jota kutsumme elämäkerralliseksi. Elämäkerrallisissa puusuhteissa keskeistä on puun liittyminen ihmisen elämään: yhteen tai useampaan elämänvaiheeseen, minuuden ja identiteetin pohdintaan, muistoihin, kotiin, perheen tai suvun tai muun yhteisön vaiheisiin. Puu on lohduttaja tai kumppani, jonka rooli ihmisen elämässä on toimia oman minuuden määrittäjänä tai peilinä.

Puusuhteiden, minuuden ja identiteetin kytkösten käsitteellistämässä tukeudumme monilajisten suhteiden tutkimuksen (*multispecies studies*) tuottamiin näkökulmiin (esim. Kirksey ja Helmreich 2015; van Dooren, Kirksey ja Münster 2016). Monilajisten suhteiden tutkimuksessa keskeinen, tieteenfilosofi Donna Harawayn kehittämä kumppanilajin (*companion species*) käsite korostaa vastavuoroisuutta, molempiin suuntiin toimivaa vaikuttavuutta ja kanssaelämisen tematiikkaa (Haraway 2008, 4–19). Aineistoissamme tällaista ihmisen ja puun välistä vastavuoroisuutta syntyy, kun puu kiinnittää huomiota yksilöllisessä erityisyydessään ja on silti samalla riittävän tunnistettava yhteyden ja kumppanuuden kokemiseksi.

Minuutta jäsentävissä puusuhteissa keskeisiksi nousevat ihmisten kokemukset samantyyppisyydestä ja erilaisuudesta verrattuna puihin. Runoaineisto ilmentää puiden ja ihmisten usein hyvinkin kehollista vertaamista toisiinsa. Tällaisia vertauksia on kaunokirjallisuudessa ja erityisesti runoudessa paljon – esimerkiksi Marja-Liisa Vartiolla, Kirsi Kunnaksella, Paavo Haavikolla, Lassi Nummella ja Pentti Haanpäällä – ja ne perustuvat muodollisiin kaltaisuuksiin pystysuorassa seisovien, ympärilleen oksin tai käsin kurottavien olentojen välillä (esim. Turunen 2010, 103–113; Paljakka 2022, 59; Soukka 2022, 12, 17). Puut myös kasvavat usein ryhmissä, kuten ihmisetkin, ja ovat ihmisten tavoin verrattain pitkäikäisiä. Myös kertomusaineistossa näkyy vahvasti puiden mieltäminen jossain rajatussa mielessä ihmisenkaltaisiksi: puut voivat ihmisten mielestä esimerkiksi suojella, todistaa, kommunikoida sekä *varttua* ihmisen mukana. Inhimillistäminen näkyy puuhun samastumisena: puun kanssa kasvetaan

lapsesta aikuiseksi, puuta kutsutaan ystäväksi tai perheenjäseneksi, puulle annetaan nimiä ja puuhun heijastetaan oman elämän tapahtumia, kuten myrskyjä, kolhuja, sairastumisia ja vanhenemista. Äärimmillään puun ja ihmisen kohtalot kietoutuvat yhteen niin, että puun kuoleman voidaan tulkita enteilevän ihmisen elämän loppua.

Puun esittäminen ihmisenkaltaisena ja ihmisen puunkaltaisena – antropomorfismi ja dendromorfismi – ovat runoudessa ja kyselyvastauksissa käytettyjä retorisia keinoja rakentaa yhteyttä kahden erilajisen olennon välille. Ympäristöestetiikan tutkija Yrjö Sepänmaa (2014, 21) on huomauttanut kieleen sisältyvästä mytologisesta näkemistävasta, joka suuntaa ajattelemaan luontoa ja sen osia ihmishahmoisina. Kysymys ei-inhimillisen luonnon inhimillistämistä eli antropomorfismista on herättänyt runsaasti keskustelua ekokriittisen kirjallisuudentutkimuksen piirissä. Sen on katsottu hämärtävän ymmärrystä siitä, että toislaajiset olennot ovat ennen kaikkea *omanlaisiaan*. Toisaalta inhimillistäminen on ymmärretty myös eettisesti merkitykselliseksi näkökulmaksi, joka auttaa hahmottamaan samankaltaisuuksia toislaajisten olentojen välillä ja siten esimerkiksi välttämään tarpeettoman kärsimyksen tuottamista. (Gilcrest 2002, 41–42, 58–59, 62–63; Garrard 2005, 136–140; Morton 2010, 75–76; Moe 2014, 17–18.) Ekokritiikissä ja myös monilajisten suhteiden tutkimuksessa erilaiset -morfismit, vaikkapa zoomorfismi tai dendromorfismi, ovat myös eettisiä käsitteellistyksiä, joilla halutaan osoittaa ei-inhimillisten olentojen vaikuttavuutta ihmisen kieleen ja ajatteluun (Moe 2014, 17–18; Mikkonen 2017, 34–36; Lummaa 2022, 184–189).

Jännitteestä ihmisten ja kasvien samanlaisuuden ja eroavaisuuden välillä on keskusteltu monilajisten suhteiden tutkimuksen kanssa limittyvässä kriittisessä kasvitutkimuksessa (ks. Ryan ja Giblett 2018; Woodward ja Lemmer 2019). Kasveja taiteentutkimuksellisenä ja filosofisena kysymyksenä esittelevän artikkelikokoelman esipuheessa Randy Laist huomauttaa kasvien olevan ”ajallisesti, elämänjatkumoltaan, haluiltaan ja morfologialtaan niin täysin vieraita, että on helppoa ja jopa houkuttelevaa olla edes ajattelemaan niitä elollisina olioina” (Laist 2013, 12, suom. KL). Suomalaiselle yleisölle kriittistä kasvitutkimusta sekä filosofian ja taiteen ”kasvikäännettä” esitellyt tutkija ja esitystaiteilija Annette Arlander (2022, 474–483) lähestyy kysymystä kasvin ja ihmisen suhteesta taiteellisen toiminnan näkökulmasta: esitystaiteessa ihmisyyttä ja kasveutta luodaan suhteessa toisiinsa, kummankaan olemuksia lukitsematta. Ympäristöestetiikassa luonnonympäristöjen ja -olioiden vaikuttavuudesta ja niiden merkitykselliseksi tulemisesta suhteissa ihmisiin on keskusteltu jo pitkään (Brady 2003, 123–128; Rolston 2003, 40–42; Mikkonen 2017, 33–34). Kasvien aistimellinen vaikuttavuus näkyy myös aineistoissamme. Elämäkerrallisesti suuntautuneissakin puusuhteissa puiden fyysinen olomuoto, toiminta, läsnäolo ja elämänsä kytkeytyvät erilaisiin konkreettisiin ja symbolisiin tavoin ihmisen elämään. Ihmisten puusuhteita tutkittaessa kysymystä inhimillistämistä onkin syytä lähestyä moninaisesti, erilaisiin ihmisten ja puiden havaintuihin, tiedettyihin, toivottuihin ja uskottuihin piirteisiin ja toimintaan liittyvänä ilmiönä, jota sanoitetaan eri yhteyksissä eri tavoilla.

Puun kanssa kasvajat ja kaatujat

Molemmissa aineistoissamme ihmiset jäsentävät minuuttaan suhteessa tiettyyn puuhun tai puihin yleensä esimerkiksi keskeisten puuhun tai puihin tai puun kasvupaikkaan liittyvien muistojen sekä merkityksellisten kokemusten ja elämysten perusteella (ks. Karjalainen 2006). Puut voivat olla myös merkittäviä elämänsä tutkimuksen, maailmankuvan ja arvo-
maailman kannalta, jolloin puusuhte kytkeytyy identiteettiin. Puiden merkitystä voidaan

hahmottaa sekä suvun tai yhteisön identiteetin merkitsijänä että yksilön oman elämäntarinan symbolina. Molemmissa aineistoissamme puut ovat kanssaeläjiä ja elämänvaiheiden merkitsijöitä, jolloin puusuhteissa on erotettavissa symbolisia ja konkreettisia ulottuvuuksia. Kertomusaineistomme kuvaa usein puihin liittyviä muistoja sekä puihin liittyviä menneitä tai nykyisiä toimintoja: esimerkiksi puun istuttamista, hoitamista sekä sen luona lepäämistä tai leikkimistä. Elämänvaiheiden muistelua esiintyy myös runoudessa, jolloin puun kasvu ja lopulta tuhoutuminen vertautuvat ihmisen elämään ja kuolemaan. Omien voimavarojen löytäminen tietyn puun tai puiden läheisyydessä tai puuta tai puita ajatteleamalla on toinen tärkeä minuuteen liittyvä, molempia aineistoja yhdistävä teema.

Seuraavassa tarkastelemme molempia aineistojamme rinnakkain aloittaen syntymän ja kasvun kuvauksista ja edeten yhtenevien elämänvaiheiden kautta kuoleman kuvauksiin. Koska tämän artikkelin kirjoittamista on ohjannut havainto puun kanssa itseksi kasvamisesta molempia aineistoja yhdistävänä tematiikkana ja halu kuvata tätä ilmiötä, olemme valinneet aineistostamme muutamia edustavimpia esimerkkejä.

Puun istuttaminen

Suomalaiselle kulttuurille yleinen tapa on puun istuttaminen merkittävien tapahtumien yhteydessä. Talon rakentaminen, lapsen syntymä, avioituminen ja kansalliset merkkivuodet ovat tyypillisiä hetkiä istuttaa puuntaimi. Istuttamisen ja hoitamisen käytännöt saavat kulttuurisia merkityksiä aiempien sukupolvien jakamista kokemuksista ja tavoista.

isoäitini ja isoisäni istuttivat puun ko. koivun isoäitini vanhempien kodin pihaan, kun isäni syntyi. Se oli isoäidilleni tärkeä. Puun alla otettiin valokuvia perheestä ja leikittiin, pidettiin taukoa töistä yms. Se oli keskeisellä paikalla pihassa. Isäni kuoli noin 4 vuotta sitten ollessaan 69-vuotias. Talo ei ole ollut enää suvussamme vuosin, joten puun kohtaloa en tiedä. (50–59-vuotias nainen kertoo koivusta)²

Kertomusaineistossa moni kuvaa itselleen tärkeän puun kautta yhteyttä isovanhempiinsa tai vanhempiinsa, jotka ovat joko istuttaneet puun tai joille se on ollut tärkeä. Tyypillinen kertomus puun istuttamisesta on, että vanhemmat tai isovanhemmat ovat istuttaneet puun omille lapsilleen. Näissä kertomuksissa puun merkitys muuttuu ajan kuluessa: lapselle istutettu puu voi saada ajan mittaan merkityksiä oman itsen symbolina, kodin merkinä ja myöhemmin edesmenneen läheisen muistomerkinä.

Ylisukupolvisuus ja sen myötä syntymän ja kuoleman tematiikka puusuhteissa toistuu myös runoudessa. Kuten ihmisellä, puulla on kyky uusiutua versomalla, tuottamalla jälkeläisiä. Ihmisen elämänkulkuun vertautuva puun motiivi esiintyy esimerkiksi Vesa Haapalan teoksessa *Hämärä ei tanssi enää*:

[...]
 Kun synnyin puun taimi oli istutettu uudelleen
 haapa hyvää laudepuuta
 kevyttä arkkupuuta
 olen sen pystyverso
 [...]

(Haapala 2019, 20–21.)

2 Kertomusaineistoon viitattessamme ilmoitamme lainauksen jälkeen vastaajan ikäryhmän, sukupuolen sekä puulajin, jota kuvaus koskee.

Haapalan runossa puu on syntyneen ihmisen juhlistaja mutta myös materiaalia ihmisen viimeiseen leposijaan, ja ihminen itse on puun "pystyverso", siis jotakin puusta tulevaa. Ihmiset syntyvät, kasvavat ja kuolevat puiden kanssa. Vuodet kuluvat ja ihmiset puun ympärillä vaihtuvat. Puu konkretisoi vuodenaikojen vaihtumista ja ajan kulumista, luo pysyvyyttä ja jatkuvuutta. Myös kyselyaineistossa toistuu ajatus puusta ajan kulun osoittajana.

Puun istuttaminen oli minun ja isän yhteinen projekti. Tammenterho kerättiin lapsuudenkodin naapurustosta ja taimi kasvatettiin ikkunalaudalla. Olin kymmenenvuotias kun puu istutettiin mökin pihaan, metsän reunaan. [...] Aina mökille mennessä on tärkeä keväällä käydä katsomassa miten puu on säilynyt talvesta, tai onko hirvet tai jänikset käyneet sitä syömässä. Hyvin se on tähän asti saanut rauhassa kasvaa. Ja toive olisikin, että kasvua voisi seurata vielä vuosikymmeniä. Sitä seurattaessa konkretisoituu ajan kuluminenkin. (19–29-vuotias nainen kertoo tammesta)

Kertomusaineistossa puun istuttamiseen liittyy symboliikkaa: ei ole samantekevää, millainen puu valitaan, mikä sen alkuperä on ja ketä istuttajat ovat. Puuntaimen istuttaminen on juhlallinen tilaisuus, josta jää muisto. Puuntaimen istuttaminen ja hoivaaminen voi vertautua ihmislapsen kasvattamiseen ja puun ja lapsen kasvua seurataan rinnakkain.

Istutetun puun symboliikassa kietoutuvat yksilölliset merkitykset osaksi sukupolvien jatku-moa niin kerrotussa aineistossa kuin runoudessakin. Puu on sukupolvien jatkumon elävä ja konkreettinen symboli. Talot ja tilat muuttuvat ja rapistuvat, mutta puut voivat jäädä niiden jälkeenkkin. Puu on ihmistä pitkäikäisempi, ja voi siten muistuttaa menneistä läheisistä ja tulevista sukupolvista, asettaa ihmisen paikalleen osaksi sukupolvien ketjua.

Puu kodin ja perheen suojelijana

Suomalaisessa kansanperinneaineistossa on sadoittain esimerkkejä talojen pihossa sijaitsevista pyhistä puista. Niille on annettu lukuisia nimityksiä, kuten tonttipuu, kotipuu, kartano-puu, onnipuu ja palvelupu. Yleisissä nimityksissä, kuten uhripuu, pitämispuu, lyylityspuu ja haltiapuu, korostuu myös pihapuiden pyhä tai rituaalinen merkitys. (Haavio 1992b, 41.) Oletettavasti nykyajan merkityksellisiin pihapuihin liittyy pyhyiden tai rituaalisen luonteen sijaan maallisempia merkityksiä. Kotipihaan puut mielletään omiksi sekä omaa ja perheen elämää suojeleviksi. Kertomusaineistossamme puiden pyhyyskin kuitenkin nousee esiin.

Kunnioitan vanhaa tammivanhusta suuresti. Minulla on lisäksi aina rauhallinen ja turvallinen olo puun vierellä. Ikään kuin se kuiskaisi minulle, että kaikki on hyvin. [...] Olen varma, että tämä puu suojelee minua. Siinä elää isoisieni ja isoäitieni henki. Se lohduttaa ja rauhoittaa minua. Se on vilpittön ystävä minulle. (30–39-vuotias nainen kertoo tammesta)

*

Puu on mummolani pihapuu, jonka juurelle on salaa siroteltu osa rakkaan mummoni tuhkista. Ennen mummon kuolemaa puu oli meille pyhä, ja sen juurelle oli tapana istuttaa kukkia ja koskettaa sen runkoa. [...] Puu on pyhä pihapuu, joka suojelee sukumme jäseniä ja kotipihaa. (18–29-vuotias nainen kertoo pihlajasta.)

Yhteys puun ja menneiden sukupolvien välillä yhdistyy monissa kyselyvastauksissa koke-mukseen puusta suojelijana. Suomalaiseen kansanperinteeseen kuuluvat pyhät puut, joilla on Matti Sarmelan (1994, 46) sanoin "kohtalonyhteys omistajiinsa" eli ihmisiin, joiden mailla puu kasvaa. Hyvinvoiva puu takasi talon väelle terveyttä ja menestystä, ja vastaavasti puun sairastuminen ja kuolema tiesi pahaa omistajilleenkin. Puille tulikin uhrata ja niitä tuli

lepytellä suojelun varmistamiseksi. (Sarmela 1994, 46; Siikala 2013, 86–88.) Haavio (1992a) huomauttaa, että suomalaisessa kansanperinteessä puille osoitetut lahjat ja uhrin osoitettiin ei puulle itselleen, vaan puun haltialle tai haltioille eli esi-isien hengille, joita uhreilla kunnioitettiin ja hyvitetiin. Nykyaineistossa puille annettavat lahjat ja uhrin ovat harvinaisia, mutta esivanhempien kunnioituksen merkitys on korostunut. Puu toimii siis ylisukupolvisena siteenä, sukuyhteyden symbolina.

Toisaalta suojelevuus liittyy puun fyysiseen olemukseen. Täysikasvuisen puun lehvästön leveys herättää kokemuksen suojasta ja turvasta, joka leviää yksittäistä ihmistä laajemmalle, pihapiirin ja perheen jakamaksi. Kasvun, paikallaanolon sekä kookkaan ja suojaisan fyysisen olemuksen piirteet puissa luovat kuvaa perhettä ja kotia suojelevasta kotipuusta.

[...] Tämä mänty on pihan rajalla, mistä metsä alkaa. Se seisoo jylhänä korkeana kuin katsoen pihaan metsän porttina. Kun ensimmäisen kerran tulin katsomaan tätä taloa, ihastuin pihaa syleileviin havupuihin ja varsinkin tähän korkeaan vartijaan. [...] Se on oman pihani komea ylväs vartijamänty. Toivon, ettei se koskaan halua kaatua taloni päälle. Meidän tuttavuutemme on kovin tuore, mutta olen varma, että meillä tulee olemaan pitkä yhteinen taival. (18–29-vuotias nainen kertoo männystä)

Yllä olevassa katkelmassa puuta kutsutaan toistuvasti vartijaksi eli sen suojelevuus inhimillistetään. Runoaineistossamme suojelevia pihapuita ei juuri ole, mutta puut liittyvät muistoihin perheestä ja pihapiiristä esimerkiksi Oili Sainilan runokokoelmassa *Maisema on kirjoittanut minut* (2019), jossa puut ovat olennainen osa menneisyyden paikkoja ja muistoja. Sainilan juhannusaiheisessa runossa ”Aatto” puut jäsentävät puhujan muistoja:

Koivut kuistin portaikossa
lattiat pesty,
mattojen raidoissa
maiseman värit
[...]

(Sainila 2019, 27.)

Puut ovat olennainen osa kodin sisä- ja ulkopuolta. Samassa runossa äidin äänen kuvataan kiirivän ”kotikuusen latvuksilta kauas heinäpeltojen päähän”, jolloin ihmisääni ja muisto äidistä määrittävät pihamaisemaa ja puita, ja puut vastaavasti kannattelevat muistoa menneistä ajoista.

Kertomusaineistomme perusteella näyttää siltä, että pihojen pyhien puiden merkitykset ovat muuntuneet jaetuista yksityisemmiksi. Kokemus pihapuun merkityksellisyydestä ei tyypillisesti enää olekaan perheen ja suvun yhteinen, vaan yksityinen kokemus. Tämän henkilökohtaisen kokemuksen jakaminen esimerkiksi jälkeläisten kanssa voi olla merkittävä ja lähentävä kokemus. Samalla se, mikä on yksilökohtaista ja itselle tärkeää, laajenee uudelleen jaetuksi, ainakin oman perheen kesken.

Puiden kanssa kasvaminen ja voimaantuminen

Suomalaisessa kansanperinteessä metsät ovat paikkoja yksilön omien tunteiden käsitteilyyn, lohdutuksen hakemiseen ja omana itsenä oloon vailla yhteisön paineita (Seppä 2020). Kertomusaineistomme perusteella myös yksittäiset puut voivat luoda vaikutelman ihmistä

suuremmasta ja vahvemmassa olennosta, joka tarjoaa turvaa ja suojelua. Tällaiset puut liittyvät usein lapsuuteen.

Siinä tuntui yhtä aikaa turvalliselta ja seikkailunomaiselta. Kuusen juurella uskalsin helposti olla yksin. Olin mielestäni kaukana kotoa, vaikka matkaa kotiovelle oli alle 20 metriä. (60–69-vuotias nainen kertoo kuusesta)

Kertomusaineistossa lapsuuden tyypillinen puukokemus on muisto suuresta ja vahvasta kiipeilypuusta, joka hahmottuu lapsen ystävänä ja kumppanina. Puulle saattaa jopa jakaa salaisuutensa. Kiipeilypuut tarjoavat konkreettisen alustan ja tilan omien taitojen ja voimien kehittämiseksi, leikille ja kuvittelulle. Puut ovat monille lapsille turvapaikkoja ja leikkikenttiä, jossa kokeilla rajoja ja itsenäistystä piilossa aikuisten katseilta.

Puu kasvoi pihalla, jossa kasvoin. Kiipeilin puuhun usein ja paljon, ja makoilin sen oksilla. Puu on muistikuvissani lämmin, ystävällinen ja huolehtivainen. (40–49-vuotias nainen kertoo haavasta)

*

Isomummuni sanoi, että sain valita mökin kahdesta isosta hopeapajusta toisen omakseni ja se olisi vain ja ainoastaan yksin minun. Sitä ei saisi kukaan kaataa tai tuhota. Siellä vietin suurimman osan kesäpäivistä, istuin, haaveilin, kiipeilin, roikuin, tarkkailin ja voimistelin. Tein myös oksista koristeita ja väkkyröitä. Puulla oli kaveri, toinen hopeapaju, jossa myös välillä kiipeilin, mutta se oli lähempänä taloa ja kauempana tiestä ja vaikeammin kiivettävä, joten viihdyin paremmin omassa puussani. Nykyään kaveri on kaadettu, mutta omani on vielä toistaiseksi pystyssä. Kaiversin myös puuhun tärkeiden ihmisten nimikirjaimia sydämen sisään ja peitin ne piiloon. (Alle 17-vuotias nainen kertoo hopeapajusta)

Tarkastelemassamme nykyrunoudessa minäksi kasvamiseen yhdistetyt puut harvoin kuuluvat yksiselitteisesti lapsuuteen, eikä niissä kiipeillä. Samoin kuin vastausten lapsuusmuistoissa, nykyrunoudessakin lempipuu on joka tapauksessa oman itsenäistymisen ja minuuden löytämisen paikka. Satu Erra kirjoittaa:

Tiettyinä hetkinä minä kaivautuu epävarmuuden alkumultaan
siihen jossa harhautuvien juurien tarina on artikuloitu
alkaa etsiä virtausta ja mineraaleja
uskoa että olemassaolon hetkellä on erityisen tärkeää hengittää

samalla tuossa mihin ei aivan ylety, kahden ja puolen metrin etäisyydellä tästä
puu yhteyttää

uloshengitys on passiivista mutta on puu joka hänessä puhuu
äänteet tulevat ja avautuvat huulet kevenevät alkaa rytmi
alkaa lakkaa pauke ja pihinä, hengitys muuttuu merkilliseksi sanat alkavat
uloshengityksen mukana ajatus syntyy eri puolilla tätä tilaa heijastus
[...]

(Erra 2021, 29.)

Omaa itseyyttä ja minuutta jäsennetään runossa vertaamalla prosessia puun juurtumiseen, aineenvaihduntaan, kasvuun ja toimintaan. Ihmisen hengityksen ja puheen ilmat, äänekäät toiminnot rinnastuvat puiden yhteyttämiseen, ja puun mainitaan puhuvan ihmisessä. ”Pauke” ja ”pihinä” ovat ääniä, joita kuuluu tyypillisesti hakattavasta ja poltettavasta puusta, mutta ihmisenkin hengitys voi pihistä.

Myös aikuisena ihminen vaikuttaa solmivan henkilökohtaista yhteyttä puihin aistimellisyyden ja kehollisuuden kautta. Yhteys erilaisten biofysikaalisten virtausten välillä ihmisissä ja puissa nousee esille myös Olli Sinivaaran kokoelmassa *Puut* (2021), joka on nimensä mukaisesti kokonaan omistettu puille. Runossa ”Mänty kohoaa vuona ja virtana” puun virtaavaa olemusta vasten jäsenyyttä myös ihmisyyttä:

[...]

Kaarnan kuohut pärskyvät
virran reunoihin, virran reunat

pettävät alta ja katoavat,
koska virtaa ei voi tarkkaan nähdä,

ei voi tietää missä sen rajat menevät,
mitä rajoja se vetää

ihmisen ja puiden väliin,
metsän ja ihmisen väliin,

mitä rajoja se taas kumoaa,
kun metsä syntyy uudelleen.

Se suurin mänty, vuona ja virtana.

(Sinivaara 2021, 22.)

Sinivaaran runossa ihmisten ja puiden elämät pystysuorina veden elossa pitäminä kehoina sekä vertautuvat toisiinsa että rajautuvat erilleen toisistaan. Kokoelman kontekstissa tätä runoa voi lukea oman kehollisuuden ja minuuden hahmottamisena suhteessa puuhun, mutta runossa on kyse myös kahden eri lajin samankaltaisuuksista ja eroista.

Ihmisen ja luonnon rajojen katoamisesta ja yhdistymisestä yhteiseen identiteettiin on viitteitä myös kertomusaineiston vastauksissa, joissa kuvataan aikuisiän yksityisiä puusuhteita. Vastauksissa korostuu yksilöiden tarve palauttaa itsensä rauhan tilaan, irralleen kiireestä ja muiden ihmisten vaikutuspiiristä. Puun luona ihmiset kertovat löytävänsä itsensä. Mutta ei vain oman itsenäisen identiteettinsä, vaan itsensä yhteydessä puuhun, itsensä ihmisenä osana luontoa.

Meditoin tai oon vaan, hengitän, keskustelen niin ääneen kuin äänettä, silitän, nojaan ehkä vielä halaan jossain vaiheessa, rentoudun, pyydän ottaa huolet tai olemaan vaan ja pohdin elämän asioita sen kanssa, on tehnyt hyvää ja olo huojentunut. (40–49-vuotias muunsukupuolinen kertoo puusta, jonka lajia hän ei tiennyt)

*

Jo lapsena äidilläni oli tapana sanoa, että tammen alla viisastuu, ja puun alla pitikin aina käydä hakemassa viisautta ohi kulkiessa. Tämän vuoksi puusta on muotoutunut minulle hyvin tärkeä, ja edelleen aikuisenakin tunnen, että puun näkeminen antaa minulle uutta energiaa ja pyrin ohi kulkiessani kulkemaan sen oksien ali. (30–39-vuotias nainen kertoo tammesta)

Kertomusaineiston perusteella puiden parista etsitään rauhaa, omaa tilaa, voimaa, viisautta ja energiaa. Puut ovat ”voimapuita” ja ”lepopuita”, joiden luona ihminen voi kääntyä pohtimaan omia arvojaan, tarpeitaan ja haaveitaan sekä näin syventää ja vahvistaa

itsetuntemustaan. Anne-Mari Finskan kokoelma *Metsän mieli* (2021) kuvaa metsää ihmisen turva- ja palautumispaikkana, ja puut ovat tyypillisesti ihmisen kumppaneita: ” [m]inun puuni / viereeni juurtunut / väkevästi nauraa.” (Finska 2021, 65.) Puiden luona on myös mahdollista keskittyä omaan itseensä ja rauhoittua:

Puiden katveessa
metsän suojassa
sydämen sylissä
lepään minussa.

(Finska 2021, 7.)

Puita tarkastellaan toisaalta voimaa antavina tai lohduttavina ihmisen ylittävinä olentoina, toisaalta ihmisen kumppaneina, toisina elävinä olentoina, nimettyinä yksilöinäkin. Monilajisten suhteiden tutkimus jäsentää ja käsitteellistää tällaisia erilajisten olentojen välisiä suhteita ja vuorovaikutustapoja korostamalla materiaalisen ja semioottisen tai symbolisen yhteenkietoutuneisuutta (Laist 2013, 9–15; Kirksey ja Helmreich 2015, 545–556; van Dooren, Kirksey ja Münster 2016, 2–12). Kyselytutkimuksessa ihmiset kuvaavat puita yleisesti ”kumppaneiksi” tai ”ystäviksi”. Seuraavassa vastaustekstissä puun kumppanuus on aistimellisestikin vaikuttavaa, jopa aineellista:

Puu oli ystäväni, kun olin usein yksinäinen. Kun jouduin muuttamaan pois siitä osasta kaupunkia, menin syysillan pimeässä sen alle itkemään. Nojasin selkääni puuhun. Oli tyyni ja hiljainen yö. Kyyneleet valuivat silmistäni ja hetken siinä niiskutin. Puun oksat kahahtivat kuuluvasti ja puusta kuului narahdus ja 2 kertaa ääni kuin kuivat oksat kalahtaisivat vastakkain. Minut ympäröi ihana hieno tuoksu, hiukan savuinen ja hiukan mausteinen. Puu lohdutti minua näin. (50–59-vuotias nainen kertoo hopeapajusta)

Nina Rintalan teos *Puut taipuvat puoleeni* (2021) luotaa sekin ihmisenä olemista puihin ja metsiin liittyvien aistimellisten kokemusten ja merkitysten avulla. Seuraavassa runossa jotakin vehreää, puihin ja metsiin liittyvää virtaa ihmisen kehossa:

Meissä kulkee kaikki vehreys,
päässä, suonissa

vihreän sydämen rytmi
on kaikkein väkevin.

[...]

Muutumme metsiksi pikkuhiljaa,

eikä ole ollenkaan vastenmielinen ajatus antaa puiden ja kukkien kasvaa
korvista ulos.

(Rintala 2021, 48.)

Monet Rintalan runoista kuvaavat metsässä juoksemista, ja suhde metsään ja puihin jäsenyyttä vahvasti kehollisena. Kyse on kuitenkin myös eksistentiaalisesta yhdistymisestä puihin ja metsiin jonakin ihmistä laajempaa tai voimakkaampaa: jokaisen ihmisen todetaan hitaasti muuttuvan metsiksi ja alkavan kasvaa puita ja kukkia. Säkeiden voi tulkita viittaavan

kuolemaan, mutta runon vahva elämäntunto ja vehreys elävän ihmisen suonissa ohjaavat myös metaforisempaan tulkintaan vahvistuvasta yhteyden kokemisesta metsän ja kasvien kanssa. Ihmisen ja puun fyysisestä ja olemuksellisesta yhteydestä kirjoittaa myös Pirjo Kotamäki, jonka Fransiskus Assisilaisesta kertovassa *Villit linnut olkapäillä* -runokokoelmassa (2020, 63) ihmisen suonet liittyvät puun juuriin: "halasin puuta, / [...] jonka juuret jatkuivat käsiäni pitkin suoniini ja / siitä verenkiertoon, sillä me olemme samaa luomakuntaa, / tästä mullasta ponnistavaa kansaa."

Kertomusaineistossa puun ja ihmisen fyysisen yhteyden tematiikka ei ole valtavirtaa, mutta jonkin verran siitäkin puhutaan. Kyselyvastauksissa ihmiset kuvailevat samankaltaista kokemusta varovaisemmin, mutta kuitenkin fyysisen yhteyden, kuten koskettamisen, nojaamisen, yhdessä hengittämisen tai halaamisen kautta. Yleistä on, että tällä tavoin yhteyttä ei saavuteta vain puuhun itseensä, vaan Kotamäkeä mukaillen koko luomakuntaan, luontoon, jonka osanen myös ihminen on.

Puun ja ihmisen haavat

Ympäristöestetiikan tutkija Emily Bradyn mukaan luova mielikuvitus (*creative imagination*) auttaa avartamaan omaa kokemusmaailmaa myös ei-inhimillisen luonnon suuntaan – vaikkapa kuvittelemaan itsensä tuulessa keinuvaksi puuksi (Brady 2003, 148–149). Kuten edellä on tullut esiin, puun seurassa tai puuta ajatellen voi käsitellä omaa haavoittuvuuttaan tai vaikeita kokemuksia. Aina puuta ei koeta näissä yhteyksissä ihmistä suuremmaksi tai vahvemmaksi, vaan puu voidaan nähdä ihmisen tavoin vioittuneena, kärsivänä, heikkona, samastuttavana kanssaelontona. Puuhun samastuminen on tällöin kanssakärsijän kohtaamista.

Pidän puusta, koska se on myös vioittunut niin kuin oma kehoni, kun sairastan reumaa. Se on niinkuin kohtalotoveri. (40–49-vuotias nainen kertoo koivusta)

Kertomusaineistossa puihin samastuminen näyttäytyy yleisenä kerronnan tapana ja korostuu voimakkaasti ihmiselämän murroskohdissa, missä ihmistä kohtaa sairaus, vanhuus, menetys tai muu trauma. Puita kuvataan "kohtalotovereina". Puu voi olla turvallinen kumppani kasvun rajojen kohtaamiseen sekä arvon ja kauneuden näkemiseen myös haavoissa ja elämän myrskyissä. Puu muistuttaa ihmistä jatkuvuudesta sitkeydellään, kannustaen ihmistekin selviämään vaikeista ajoista.

Harrastin pitkiä lenkkejä, juosten tai pyöräillen. Tämä aikana, jolloin olin käynyt vaikeita kriisejä läpi. Koivu näytti kovin yksinäiseltä, vammautuneelta, se kasvoi hankalassa, jopa epätoivoisessa paikassa pelto-ojan pientareella, sillan kupeessa. Pysähdyin aina koivun luo, jo kaukaa tervehdin, juttelin kannustavasti, "hyvin olet jaksanut, kaunis olet, hienosti kestit tämänkin talven..." Ehkä lohdutin samalla itseäni, sillä jaksaminen oli lujilla. Muistan vieläkin rungon pinnan kosketuksen, se oli inhimillinen ja voimaannuttava. Molemmiin puolin, uskon. Viimeisellä kerralla koivu oli "kaadettu", siis sahattu se poloinen. Hyvästelin kannon. En enää juossut sitä lenkkiä; erosin, muutin. Sitkeä juuri kannattelee meitä molempia. (60–69-vuotias nainen kertoo koivusta)

Yllä lainatussa tekstissä vastaaja kertoo lempipuusta vastavuoroisena lohduttajana ja kannattelijana elämän kriiseissä. Vastauksissa kuvaillaan liikuttavasti myös vanhenemisen kokemista yhdessä lempipuun kanssa, arvailua siitä, kumpi kuolee ensin vai tapahtuuko se yhtä aikaa. Kuten olemme edellä todenneet, samankaltainen kohtalonyhteys, erityisen puun ja ihmisen elämien kietoutuminen yhteen, näkyy myös suomalaiseseen kansanuskoon liittyvissä

tarinoissa, joissa tärkeän pyhän puun tai pihapiirin suojeluspuun vahingoittaminen tai kaataminen kostautuu vahingontekijälle tai hänen perheelleen sairauksina tai kuolemana (Haavio 1992a, 62; Sarmela 1994, 46; Malinen 2015).

Puut liittyvät myös kipeisiin sotamuistoihin. Oili Sainilan runossa "Kilpelänkangas" palataan metsään sodan tapahtumapaikkana:

Olen yhä täällä
 tykkitulessa katkennut kuusi
 kranaatin silpoma koivunrunko
 luotisarjan hakkaama haapa.
 Olen vielä täällä

Katso:
 minussa elää tuhotun metsän muisto
 poikkiammuttujen tynkien musta maisema.
 [...]

(Sainila 2019, 75.)

Sainilan teoksessa puut kirjoittuvat osaksi runojen puhujien elämänhistoriaa, ja välillä on vaikea tehdä eroa puun ja ihmisen välille. Yllä lainatun runokatkelman puut voivat viitata sekä todellisiin puihin että sodassa haavoittuneisiin ihmisiin. Sodassa ja elämässä eri tavoin vahingoittuneita ihmisiä löytyy myös kyselyyn vastanneiden joukosta. Näistä toiset ovat kärsineet kolhuja ihmissuhteissaan, toiset sairauksien tai jopa sodan myötä.

Olin ollut Nepalissa sisällissodan aikana ja kun tulin Suomeen ja paikkaan, jossa puut kasvaa, ne lohduuttivat minua sodan aiheuttamista traumaista. (60–69-vuotias nainen kertoo männystä)

Kuten havupuun pihkan tiedetään parantavan haavoja, on puun rauhoittavan läsnäolon todistettu fysiologisissa ja psykologisissa tutkimuksissa auttavan ihmistä henkisten haavojen paranemisprosessissa (Leppänen ja Pajunen 2017, 22–28). Kertomusaineistossa puut "lohduttavat", "kuuntelevat", "antavat neuvoja", "kannattelevat" ihmistä ja jopa "vastaavat" tai "puhuvat".

Puun kasvun katkojat

Kertomusaineistossamme muistellaan paljon puita, joita ei enää ole. Monet näistä puista ovat ihmisen kaatamia, monista eri syistä. Puun ikä, huono kunto, varjostavuus, sijainti liian lähellä taloa tai muu vaarallisuus on asettanut puun uhatuksi, kaadetuksi ja kadotetuksi. Vastauksissa ei niinkään näy metsien käytön kritiikkiä, vaan yleisimmin kaadettu puu oli tuttu ja arkinen puu pihapiirissä, kadunvarrella tai kaupunkipuistossa.

Se on erityinen puu, jota ei enää ole. Sen kaataminen sai huomaamaan, kuinka tärkeä se oli. Vuokraisäntämme kaatoi puun etukäteen kertomatta. (30–39-vuotias muunsukupuolinen kertoo puusta, jonka lajia hän ei tiennyt)

Joskus käy niin, että puun arvon huomaa vasta puun menettäessään. Kertomusaineistossa päätöksen puun kaatamisesta on tehnyt useimmiten joku muu kuin vastaaja itse. Kun rakkaan puun kaataminen tulee yllätyksenä, se herättää voimakkaita surun, vihan,

tyytymättömyyden ja voimattomuuden tunteita ja jättää voimakkaita muistoja. Puun kaataminen on lähes poikkeuksetta yksilöllinen tragedia, jossa jotain elinpiiriin ja minuuteen kiinnittyvää menetetään. Ympäristöpsykologi Panu Pihkala (2019, 192) kuvailee *Mieli maassa?*-teoksessaan ”puistinmenetykseksi” nimeämäänsä olotilaa, joka syntyy kun ihminen menettää yhteytensä lapsuuden tärkeisiin luontopaikkoihin eli kokee vaikkapa konkreettisen ”puistonmenetyksen” ja oirehtii torjuttuja menetyksen tunteita muistinmenetyksellä. Puuhun samastuminen tuo kaatamiseen liittyvän tuskan henkilökohtaiselle tasolle, kuten seuraava esimerkki näyttää.

Puu oli jostain syystä hyvin tärkeä, vaikka oli hieman reppana nuori koivu. Ehkä se oli lapselle siksi hyvä samastumisen kohde. Pystyn yhä tuntemaan tuskan, jota tunsin nähdessäni kaupungin puistotyöntekijöiden kaatavan sen. Vaikka siitä on yli 30 vuotta. (30–39-vuotias nainen kertoo koivusta)

Myös Olli Sinivaaran *Puut*-teos kuvaa kaadettuja puita, joihin syntyy syvä henkilökohtainen suhde:

[...]
Silti katson hakattuja – koko ajan
silmissäni hakattavia – puita

kunnes ne eivät enää
jaksa katsoa takaisin.

(Sinivaara 2021, 35.)

Sinivaaran runossa puiden hakkaaminen on jatkuvaa, ja runon minän tehtävänä on todistaa tätä työtä. Näkökulma on yhtä aikaa ihmisen ja puiden, sillä puut katsovat takaisin runon minää, kunnes lopulta väsyvät. Katsovien puiden tai katsovan metsän motiivi esiintyy jo 1970-luvun ympäristötietoisessa runoudessa, jossa siihen liittyy olennaisesti ihmisen syyttäminen tai ainakin syyn ja oikeutuksen kysyminen (Lummaa 2010, 211–233, 257–278). Puun katse vaikuttaa olevan moraalisesti latautunut myös Sinivaaran runossa, ainakin kokoelman puita ihaileva, jopa ylistävä eetos huomioiden. Sinivaaran runo saa pohtimaan myös ihmisen väsymystä, ehkä kyynistymistä ympäristön muutosta kohtaan. Runossa suru kaadettavista puista vaihtuu ekologiseksi pessimismiksi. Samaa pessimismin ja kaupunkien jatkuvan kasvun ja viheralueiden vähenemisen kritiikkiä voi havaita vastausaineistossa. Seuraavassa vastauksessa kuvastuu turhautuminen pihapuun aiheuttamaan kaatokiistaan:

Aivan kuin puiden tärkeydestä ihmisille puhuttaisiin aivan toisessa universumissa kuin missä meidän rapun asukkaat elävät. (60–69-vuotias nainen kertoo mongolianvaahterasta)

Puiden kaatamista koskevat kiistat liittyvät paitsi turvallisuus- ja viihtyvyyšnäkökulmiin myös hierarkkisen järjestyksen ylläpitoon ihmisen toimintojen ja luonnon toimintojen välillä: puut eivät saa häiritä tai haitata ihmisiä. Seutu kirjoittaa erään tammen kohtalosta:

On sellainen, joka ei pidä
 vanhasta tammesta
 PLOPS PLÄPS
 se saa mennä
 PLOPS PLÄPS
 niin se meneekin
 kohoaa latva edellä
 puiden taivaaseen.

(Seutu 2019, 29.)

Vanhan tammen tuhoksi runossa koituu se, että joku ihminen ei yksinkertaisesti pidä siitä – ehkä sen iän, ulkomuodon tai toiminnan vuoksi. Runossa kuuluu myös ääntä, leikillisesti tai ilkkurisesti esitettyä ploplotusta ja pläplätystä, jotka voi liittää putoaviin tammenterhoihin, sadevedestä raskaisiin lehtiin tai nopeasti ja helposti tapahtuvaan puunkaatothyöhön. Runo on rinnastettavissa itämerensuomalaiseen myyttiin Suuresta Tammesta, jonka suunnaton kasvu pimentää taivaanvalot ja jonka mahdottomana pidetyn kaatamistyön myyttinen heeros lopulta suorittaa leikiten. Seudun runon tammella on paikkansa puiden taivaassa, jonne puu kohoaa visuaalisesti vahvoissa viimeisissä säikeissä, ja Suuren Tammen runko puolestaan muodostaa taivaalle linnunradan. (Siikala 2013, 200–208; Harva ja Anttonen 2019, 70–73.)

Joskus puun kaataminen vaikuttaa välttämättömältä. Kyselyaineistossa tulee vastaan myös kertomuksia siitä, kuinka joku omista lempipuista on päätetty itse kaataa. Kaadettujen lempipuiden tarina jatkuu puumateriaalin päätyessä uuteen käyttöön: muistoesineiksi, koriste-elementeiksi ja saunan lämmityspuiksi. Runolaulut kertovat tarkkaan myös Suuren Tammen puun käytöstä (Siikala 2013, 206–209). Ei ole samantekevää, mitä merkittävän puun rungolle tapahtuu.

Tämä erikoinen ja erikoisen kokoinen kuusi on [...] ollut tärkeä monelle sukupolvelle, ei vain minulle. Kuusen kaataminen oli kauhea tragedia minulle ja olen surrut sitä kovasti. Lähdin välittömästi käymään kotipaikkakunnalla ja ihmeen kautta kuusen runkopaloja oli vielä jäljellä yhden naapurin pihalla. Sain kaksi isoa palaa itselleni ja ne lastattiin traktorilla autoni lavalle. Ovat nyt portin pylvinä äidin luona. Minulla on pieni pala itselläni mukana talismaanina. (50–59-vuotias nainen kertoo kuusesta)

Runoudessakin löydetään luovia ratkaisuja puunkaatokysymyksiin. Seudun runossa ihmiset muuttavat puuhun asumaan:

Puuta ei suostuttu kaatamaan
 vaikka se oli peittämässä talon
 alleen, se puhkesi jo kukkaan
 seinien ympärille, muutettiin
 oksille.

(Seutu 2019, 65.)

Ympäristöfilosofiassa metsän ja pihapiirin tai metsän ja ihmisasumuksen erottelua on pidetty perustavanlaatuisena keinona jäsentää ihmisen eroa luonnosta (Harrison 1992, 3–13; Vadén 2010, 28–32). Sadunkaltainen runo haastaa perinteiset luonnon ja kulttuurin erotteluun perustuvat asumisen muodot ja ehdottaa puun oksia ihmisen uudeksi kodiksi.

Kaikki puut eivät myöskään suostu kaadettaviksi ja kaikkia eivät ihmiset suostu kaatamaan. Puut ja ihmiset tukeutuvat toisiinsa selviytymiskamppailuissaan.

Isäni kertoi, että hänen lapsuudessaan puu oli yritetty kaataa kirveellä. Jostain syystä kaataminen jäi kesken. Sen vuoksi tyvessä näkyvät hakkausjäljet. [...] Vanhempani touhusivat puun rauhoittamisen! (60–69-vuotias nainen kertoo männystä)

*

[Lempipuuni] oltiin vähällä kaataa tien alta kymmenisen vuotta sitten, ja kävin kirjeenvaihtoa paikallisen kylätoimikunnan kanssa aiheesta. En tiedä oliko sillä vaikutusta siihen, että puu jäi pystyyn. (50–59-vuotias mies kertoo kuusesta)

Puiden menettämisen uhka saa ihmiset huolestumaan ja puolustamaan lempipuutaan monin keinoin: vaikuttamalla lähipiiriin ihmisiin, laatimalla vetoamuksia tai kokoamalla joukkovoimaa puun suojeluun. Puiden kaatamisesta aiheutuu usein myös riitoja perhepiiriin sisälle.

Se on lapsuuteni kesämökin, myöhemmin samalle paikalle rakennetun kodin rantapuu. [...] Kun puu kaadettiin, suutuin vanhemmilleni ja mökötin kauan (olin n. 40-vuotias tuolloin). Puuta kaadettaessa rikkoutui kaksi moottorisahaa ja se kaatui väärään suuntaan rikkoen veneemme lopullisesti. Sanoin, että se oli rangaistus, koska pyhä leppämme kaadettiin! (50–59-vuotias nainen kertoo leppästä)

Puun kaatamisen vaikeus ja siihen liittyvä epäonni, kuten tässä moottorisahojen rikkoutuminen, korostaa puun vahvaa tahtoa vastustaa kaatamista, mikä konkretisoituu perheen osaksi tulevana ”rangaistuksena”, eli veneen rikkoutumisena puun kaatuessa. Suomalaisesta kansanperinteestä löytyy runsaasti erilaisia esimerkkejä puiden vahingoittajille ja heidän suvulleen koituneista sairauksista ja materiaalisista onnettomuuksista. (Haavio 1992a, 56, 60–61.)

Lempipuun kaatamisen merkitykset ovat hyvin henkilökohtaisia. Puun kaataminen tai vahingoittaminen on uhka omien henkilökohtaisten muistojen säilymiselle. Näyttää siltä, että erityisesti kaupunkipuiden kohdalla korostuu puun sidos omaan yksityiseen identiteettiin, muistoihin ja kodin piiriin. Kaatuneiden puiden sureminen voi liittyä myös henkilökohtaisiin ympäristöeettisiin vakaumuksiin ja ei-inhimillisen elämän arvostamiseen. Puiden kaatamisesta kirjoittaminen voi siten olla omaa identiteettiä vahvistava ja ilmaiseva teko – niin kyselyvastauksissa kuin runoudessakin.

Puun kaataminen voi olla paitsi henkilökohtainen tragedia, myös loukkaus edellisiä, puuta vaalineita sukupolvia kohtaan. Puu ihmistä pitkäikäisempänä on side menneiden, nykyisten ja tulevien sukupolvien välillä ja asettaa ihmisen osaksi suurempaa sukupolvien tarinaa.

Tämä kuusi edustaa minulle suvun jatkuvuutta, ja se on mahtava. Vaikka huvilan rakennuttaja 100 vuotta sitten tai isoisäni 1950-luvulla on istuttanut sen, se on isompi kuin korkea huvila, jossa sukuni ihmisiä on lomailut. Olemme alkaneet pelätä, että salama iskee siihen. Puun juuret ovat voimakkaat ja ovat vaarassa kammata yhden peruskivistä vinoon. Näitä ristiriitaisia tunteita kuvastaa uni, jonka näin nuorena aikuisena. Esi-isäni istuivat kuudessa lintuina ja katsoivat sieltä vihaisena. Isovanhempani taisivat silloin olla jo kuolleet. He olivat pitäneet huolta että kaikki näkivät vaivaa suvun talon jatkuvuuden eteen, nyt minun oli aika ymmärtää huolenpidon ja vaivannäön tärkeys. (40–49-vuotias mies kertoo kuusesta)

Suomalaisessa kansanperinteessä on elänyt vahvana kunnioitus esi-isiä kohtaan. Heidän perintöään tuli vaalia huolehtimalla heidän elämäntyöstään, kuten talosta ja tilasta, ja

kunnioittaa sitä uhraamalla pyhälle pihapuulle, jossa esi-isien haltiat asuivat ja tarkkailivat. Suomalainen uhripuu on ollut suvun kohtaloiden puu. Puun vahingoittaminen on merkinnyt suvulle sattuvaa onnettomuutta ja sen kaataminen jopa suvun tuhoa. (Haavio 1992a, 62; 1992b, 43.) Esimerkin kertoja toistaa tarkasti tätä vanhaa uskomusperinnettä. Puun tuhoutuminen vaarantaa muistojen ja yhteyden jatkuvuuden.

Miten lukea puiden kansaa?

Aineistomme näyttävät, kuinka moninaisesti lempipuistaan kertovat ihmiset ja puista kirjoittavat runoilijat pohtivat puiden rinnalla ja myötä itseään ja identiteettiään, elämäänsä, läheisiään sekä ihmisyyttä yleensä. Kertomusaineistossa puiden merkitys liittyy niiden sijaintiin ja muutokseen osana vastaajan omia elämänvaiheita. Varttuvan puun rinnalla hahmotuu oma ja läheisten kasvu, ja puiden hiljainen, vähäeleinen läsnäolo tuottaa kokemuksen kumppanista, joka ei jätä eikä tuomitse. Puu on kohtalotoveri, jonka rinnalla voi käsitellä elämän vastoinkäymisiä ja vanhenemista. Puu tuo pitkäikäisyydessään myös turvaa ja lohtua. Toisaalta puut tunnistetaan myös usein ihmisen päätöksestä kasvaviksi ja kaatuviksi, ja tämä mahdollistaa paitsi käytännöllisten näkökulmien korostumisen puusuhteissa myös ihmisyyden ja ihmisen luontosuhteen sekä omien puihin ja luontoon liittyvien arvojen pohtimisen.

Myös nykyrunoudessa puiden merkitys osana ihmisen elämää ja ihmisyyttä näyttäytyy samaan aikaan yksilöllisenä ja yleisluontoisena. Puita vasten pohditaan omaa minuutta ja identiteettiä, usein yksityiskohtaisiin puita koskeviin aistillisiin elämyksiin syventyen. Identiteettiin voivat liittyä myös ympäristöeettiset arvot, joiden myötä puiden tai metsien kaatamista koskevat runot puhuvat paitsi ympäristön tilasta myös ihmisten erilaisista luontosuhteista sekä runon minän tai runoilijan omasta arvomaailmasta ja koetuista kumppanuuksista.

Kaatamisen uhka sekä ajatus puun ja ihmisen elämäntarinan limittymisestä toistuvat molemmissa aineistoissamme, mikä vihjaa tällaisten näkökulmien olevan tällä hetkellä erityisen merkityksellisiä suomalaisten puusuhteissa. Puiden kaatamiseen liittyvä huoli ja vastustus nousevat ihmisen omista mieltymyksistä ja arvostuksista, ja niiden taustalla voi olla esimerkiksi tärkeitä muistoja, maisemaa tai yksittäisiä paikkoja tai puita koskevia esteettisiä elämyksiä sekä muita, ehkä vaikeastikin tunnistettavia motiiveja. Puiden puolustaminen voi olla myös identiteettikysymys, varsinkin ihmisille, joille suhde ei-inhimilliseen luontoon on vahva ja tärkeä osa omaa elämää. Puita puolustaessaan ihminen myös viestii omista arvoistaan ja arvostuksistaan.

Molemmissa aineistoissamme jäsennetään minuutta ja identiteettiä suhteessa puihin myös havaitsemalla ja kokemalla kaltaisuutta johonkin tiettyyn puuhun (tai puihin yleensä) – joskus jopa samastumalla puuhun tai puihin. Ihmisen ja puun elämänvaiheiden vertaaminen ja rinnastaminen toisiinsa on näissä jäsennyksissä keskeistä. Toiseksi minuuden ja identiteetin rakentumista suhteessa puuhun kuvataan myös silloin, kun joko puu koetaan voiman ja turvan lähteeksi tai puuta itseään halutaan suojella ja varjella. Näissäkin tapauksissa puuhun voidaan suhtautua vertaisena (jopa samastuttavana), mutta mukana on vaalimisen, voimaantumisen tai suojelun elementti: toinen saa toiselta jotakin tarvitsemaansa. Olipa kyse samastumisesta puuhun, puun suojelemisesta tai sen kanssa voimaantumisesta, puun merkityksellisyys minuuden ja identiteetin jäsentäjänä perustuu ihmisten elettyihin puusuhteisiin. Suhdetta puuhun rakentavat aistimukset ja havainnot, paikkaan liittyvät ajatukset ja kokemukset, puuta ja luontoa koskevat arvot ja arvostukset, uskomukset, hengelliset

kokemukset ja maailmankatsomukset, yksilölliset ja kollektiiviset muistot, tieto ja ymmärrys puista ja puiden toiminnasta sekä puut itse näiden moninaisten vaikutelmien, ideoiden ja kokemusten perustana.

Yleisemmän tason kysymyksenä työssämme on kulkenut pohdinta siitä, mitä kahden erilaisen aineiston rinnakkaisluenta tutkimustuloksineen voisi antaa luontosuhdetutkimukselle, erityisesti folkloristisessa ja kulttuurintutkimuksellisessa kehyksessä. Vastaukset tähän kysymykseen antaa lopulta toki tutkijayhteisö kollektiivisesti. Esitämme kuitenkin kaksi näkökulmaa koko *Puut lähellämme* -tutkimushankkeen sekä tässä artikkelissa toteuttamamme analyysin perusteella. Ensinnäkin molemmat aineistomme ilmentävät puusuhteiden kielellisen jäsentämisen tarvetta tänä päivänä. Kyselytutkimus tuotti runsaasti omiaanaisia puukertomuksia. Puutematiikan runsaus näkyy myös julkaistussa nykyrunoudessa. Muitakin suomalaisten puusuhteita sivuavia tekstiaineistoja on. Esimerkiksi Yleisradion luotsaama, kaikille suomalaisille suunnattu [luontorunokilpailu](#) (2020) tarjoaa arvokasta aineistoa nyky-suomalaisten puusuhteista.³ Luontosuhdetta halutaan siis työstää ja viestiä kirjoittamalla eri tavoin erilaisille foorumeille. Erilaisten kirjallisten esitysten määrä osoittaa, että lukeminen ja tekstien analyysi on mielekäs tapa tutkia luontosuhteita – ja puusuhteita.

Toiseksi puusuhteiden tutkimusta lienee tulevaisuudessa tarpeellista laajentaa myös tekstien tuolle puolen. Runoudessa ja verkkokyselyvastauksissa esiin noussut minuuden ja identiteetin jäsentämisen tematiikka on ollut esillä myös esimerkiksi Yleisradion ”Minä ja mun puu” -kampanjassa, joka keräsi valokuvia ja kirjoituksia ihmisille tärkeistä puista. Kulttuurintutkimuksellisesti on kiinnostavaa ja tärkeääkin vertailla luontosuhteiden, esimerkiksi juuri puusuhteiden, esityksiä toisiinsa. Toistuuko esimerkiksi minuuden ja identiteetin tematiikka laajemminkin puusuhteita koskevissa visuaalisissa ja muissa esityksissä, ja jos toistuu, niin miten? Millaisia ilmaisukeinoja eri medioissa ja tekstilajeissa käytetään? Uskomme, että puusuhteiden ja yleisemmin luontosuhteiden kokonaisvaltainen hahmottaminen vaatii laajoja fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä aineistoja sekä tutkimusmenetelmiä, joissa laadulliset ja määrälliset menetelmät asetetaan tukemaan toisiaan. Ilman kokeiluja (jollainen tämäkin artikkeli on) aineistojen ja menetelmien ristiinpölytystä ei tapahdu.

Puut ovat olleet omiaan kulttuuristen merkitysten, käsitysten, uskomusten ja tapojen luomiselle, puita koskevan tieteellisen ja teknisen tiedon sekä käytäntöjen muodostumiselle. Kansanomaisen ajattelun syvärakenteisiin on juurtunut myyttisiä käsityksiä ja uskomuksia, jotka saavat nykyajassa uusia tulkintoja ja merkityksiä. Näiden ohjaamina yhä uudet sukupolvet luovat suhteita puihin. Aikojen muuttuminen ei ole kitkenyt puihin liittyvää kunnioitusta. Nykysuomalaisten pyhissä puissa eivät useimmiten asu jumalat tai henkiolennot, vaan yksilölliset ja sukuun liittyvät elämäntarinat ja muistot. Suomalaisessa poliittisessa identiteettipuheessa korostetaan suomalaisia kansakuntana, joka elää ja hengittää metsästä ja sen puista, kulttuurillisesti ja taloudellisesti. Suomalaiset ovat omien aineistojemme perusteella *puiden kansaa*, Ritva Kovalaisen ja Sanni Sepon (2014) ilmaisua lainataksemme. Suomalainen identiteettitarina kietoutuu yhteen yksilöllisten puiden kanssa.

Elämäkerrallisten puusuhteiden kantava teema on ihmisen luontoyhteyden rinnastaminen yhteyteen, jota ihminen kokee itseensä ja identiteettiinsä. Yhteyden menettäminen

3 Kiitämme vertaisarvioitsijaa tätä aineistoa koskevasta huomiosta. Samalla esitämme kiitokset molemmille arvioitsijoille tarkoista kommentteista.

luontoon tai puuhun voi siis merkitä yhteyden vaarantumista itseen. Kun ihminen löytää uudelleen yhteyden luontoon, myös hänen elinvoimansa elpyy. Ympäristöpsykologi Panu Pihkalan mukaan nykyajan ihmisen ympäristömelankolia heijastelee lapsuuden viattoman luontosuhteen menetystä ja tulevaisuususkon horjumista. Tässä tilanteessa ihminen voi kokea, että ekokriisin myötä hän menettää paloja itsestään. (Pihkala 2019, 173.) Puusuhteiden tutkimisessa olennaista on huomata luontokokemusten, erityisesti puiden havainnoinnien ja puiden kanssa toimimisen rikkaat, monimutkaiset kytkennät muistoihin, arvoihin, ajatuksiin ja käsityksiin sekä kielellisen ilmaisun tapoihin. Puut antavat välineitä jäsentää ja sanoittaa ihmiselämän perustavimpia kokemuksia ja vaiheita: varttumista, kukkaan puhkeamista, vanhojen lehtien varistamista, pystyssä pysymistä tai kaatumista myrskyssä. Tällaisissa metaforissa ja niille perustuvissa kertomuksissa ihminen inhimillistää puuta ja samalla puullistaa⁴ omaa ihmisyyttään. Tässä artikkelissa esitetty kysymys puista ja puusuhteista minuuden, identiteetin ja ihmiskäsityksen jäsentämisen välineinä versookin kahteen suuntaan: kohti ihmisen ja puun olemuksen pohdintaa.

Tutkimusaineistot

Puut lähellämme -hankkeen verkkokyselyaineisto 2019–2020. 1 758 vastausta. Itä-Suomen yliopisto.

Erra, Satu. 2021. *Hetkenä minä*. Helsinki: Osuuskunta Poesia.

Finska, Anne-Mari. 2021. *Metsän mieli*. Sastamala: Warelia.

Haapala, Vesa. 2019. *Hämärä ei tanssi enää*. Helsinki: Otava.

Kotamäki, Pirjo. 2020. *Villit linnut olkapäillä*. Helsinki: Basam Books.

Rintala, Nina. 2021. *Puut taipuvat puoleeni*. Helsinki: Basam Books.

Sainila, Oili. 2019. *Maisema on kirjoittanut minut*. Tampere: SanaSato.

Seutu, Katja. 2019. *Jäätyväinen*. Helsinki: WSOY.

Sinivaara, Olli. 2021. *Puut*. Helsinki: Teos.

Kirjallisuus

Arlander, Annette. 2022. "Kasvien performanssit: kasvit, esittäminen ja esiintyminen kasvien kanssa". Teoksessa *Ympäristömuutos ja estetiikka*, toimittaneet Jukka Mikkonen, Sanna Lehtinen, Kaisa Kortekallio ja Noora-Helena Korpelainen, 470–497. Helsinki: Suomen Estetiikan Seura. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/343564>.

Brady, Emily. 2003. *Aesthetics of the Natural Environment*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

van Dooren, Thom, Eben Kirksey ja Ursula Münster. 2016. "Multispecies Studies: Cultivating Arts of Attentiveness." *Environmental Humanities* 8(1): 1–23. <https://doi.org/10.1215/22011919-3527695>.

4 Runoutentutkija Miikka Laihinen (2020, 149–150, 162, 165) on käyttänyt puullisuus-termiä kieli- ja kirjallisuusfilosofisesti pohtiessaan runouden keinoja ilmentää todellisten puiden olemassaoloa tekstissä. Meille puullisuus tarkoittaa tässä yksinkertaisemmin puunlaisuutta (*dendromorphism*), samaan tapaan kuin inhimillisuus ihmismäisyyttä (*anthropomorphism*).

- Garrard, Greg. 2005. *Ecocriticism*. London: Routledge.
- Gilcrest, David W. 2002. *Greening the Lyre: Environmental Poetics and Ethics*. Reno: University of Nevada Press.
- Gottelier, Lena 2017. "Erityinen paikallisuus, yhteinen tulevaisuus: Etnofuturismi suomalaisessa nykyrunoudessa." *Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti Avain* 2: 25–44. <https://doi.org/10.30665/av.66200>.
- Gottelier, Lena. 2020. *Uuden laulun aika: Suomenkielisen nykyrunouden yhteydet ja erot kansanrunoustraditioon*. Turku: Turun yliopisto.
- Haavio, Martti. (1951) 1992a. "Pyhät puut." Teoksessa *Esseitä kansanrunoudesta*, toimittaneet Martti Haavio, Matti Kuusi ja Lauri Honko, 47–78. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Haavio, Martti. (1949) 1992b. "Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto: Erään suomalaisen sananlaskun historiaa ja taustaa." Teoksessa *Esseitä kansanrunoudesta*, toimittaneet Martti Haavio, Matti Kuusi ja Lauri Honko, 25–46. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Halla, Tuulikki, Reetta Karhunkorva ja Jaana Laine. 2020. "Metsäsuhteet metsäkuulttuurisen kestävyden rakentajina." Teoksessa *Metsät ja kulttuurinen kestävyys*. Vuosilusto 13, toimittaneet Leena Paaskoski, Heikki Roiko-Jokela ja Marko Rikala, 24–37. Punkaharju: Suomen Metsämuseo Lusto ja Metsähistorian Seura.
- Halla, Tuulikki ja Jaana Laine. 2022. "To Cut or Not to Cut: Emotions and Forest Conflicts in Digital Media." *Journal of Rural Studies* 94: 439–453. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.07.019>.
- Haraway, Donna J. 2008. *When Species Meet*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Harrison, Robert Pogue. 1992. *Forests: The Shadow of Civilization*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Harva, Uno ja Veikko Anttonen. (2017) 2019. *Suomalaisten muinaisuusko*. 4. uudistettu laitos. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Honkalinna, Mika. 2017. *Honka*. Helsinki: Maahenki.
- Huttunen, Antti. 2023. Helsingin kiehtovimmat puut. Myhelsinki-sivusto. Luettu 10.5.2023. <https://www.myhelsinki.fi/fi/n%C3%A4e-ja-koe/n%C3%A4ht%C3%A4vyydet/helsingin-kiehtovimmat-puut>.
- Hämäläinen, Niina, Hanna Karhu ja Silja Vuorikuru. 2019. "Suullisen perinteen ja kirjallisuuden rajoilla." Teoksessa *Satuperinteestä nykyrunoon: Suullisen perinteen ja kirjallisuuden yhteyksiä*, toimittaneet Niina Hämäläinen, Hanna Karhu ja Silja Vuorikuru, 21–50. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Jokiranta, Anssi, Pekka Juntti, Anna Ruohonen ja Jenni Räinen. 2019. *Metsä meidän jälkeemme*. Helsinki: Like.
- Kainulainen, Siru. 2016. *Runon tuntu*. Helsinki: Osuuskunta Poesia.
- Karjalainen, Pauli Tapani. 2006. "Topobiografinen paikan tulkinta." Teoksessa *Paikka: Eletty, kuviteltu, kerrottu*, toimittanut Seppo Knuuttila, 83–92. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Keto-Tokoi, Petri ja Timo Kuuluvainen. 2010. *Suomalainen aarniometsä*. Helsinki: Maahenki.
- Kirksey, Eben ja Stefan Helmreich. 2015. "The Emergence of Multispecies Ethnography." *Cultural Anthropology* 25(4): 545–576. <https://doi.org/10.1111/j.1548-1360.2010.01069.x>.
- Kovalainen, Ritva ja Sanni Seppo. (1997) 2014. *Puiden kansa*. Neljäs uudistettu painos. Helsinki: Hiilinielu tuotanto & Miellotar.

- Lahtinen, Toni ja Markku Lehtimäki. 2008. "Johdatus ekokriittiseen kirjallisuudentutkimukseen." Teoksessa *Äänekäs kevät: Ekokriittinen kirjallisuudentutkimus*, toimittaneet Toni Lahtinen ja Markku Lehtimäki, 7–28. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Laihin, Miikka. 2020. "Puut, kaikki heidän kirjaimensa: Korrelationismien tuolle puolen Mikael Bryggerin runossa 'METSÄ'." Teoksessa *Sotkuiset maailmat: Posthumanistinen kirjallisuudentutkimus*, toimittaneet Elsi Hyttinen ja Karoliina Lummaa, 147–176. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskus.
- Laist, Randy. 2013. "Introduction." Teoksessa *Plants and Literature: Essays in Critical Plant Studies*, toimittanut Randy Laist, 9–17. Leiden: Brill Rodopi.
- Lakomäki, Sami, Pauliina Latvala ja Kirsi Laurén. 2011. "Menetelmien jäljillä." Teoksessa *Tekstien rajoilla: Monitieteisiä näkökulmia kirjoitettuihin aineistoihin*, toimittaneet Sami Lakomäki, Pauliina Latvala ja Kirsi Laurén, 7–27. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Laurén, Kirsi. 2006. *Suo – sisulla ja sydämellä: Suomalaisten suokokemukset ja -kertomukset kulttuurisen luontosuhteen ilmentäjinä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lassila, Pertti. 2011. *Metsän autuus: Luonto suomalaisessa kirjallisuudessa 1700–1950*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Leppänen, Marko ja Adela Pajunen. 2017. *Terveysmetsä: Tunnista ja koe elvyttävä luonto*. Helsinki: Gummerus.
- Lukkarinen, Ville ja Annika Waenerberg. 2004. *Suomi-kuvasta mielenmaisemaan: Kansallismaisemat 1800- ja 1900-luvun vaihteen maalaustaiteessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lummaa, Karoliina. 2010. *Poliittinen siivekäs: Lintujen konkreettisuus suomalaisessa 1970-luvun ympäristörunoudessa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Nykykulttuurin tutkimuskeskus.
- Lummaa, Karoliina. 2022. "Lungs and Leaves: Ecosystemic Imaginaries and the Thematics of Breathing in Finnish Environmental Poetry." Teoksessa *Squirrelling: Human-Animal Studies in the Northern-European Region*, toimittaneet Amelie Björck, Claudia Lindén ja Ann-Sofie Lönngren, 177–196. Stockholm: Södertörns högskola. <https://sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:1624077/FULLTEXT05.pdf>.
- Malinen, Bettina. 2015. *Pyhät puut Kansanrunousarkiston aineistossa 1909–1939*. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Historian ja etnologian laitos.
- Meriläinen-Hyvärinen, Anneli. 2010. "'Sanopa minulle, onko mejän hyvä olla täällä?': Elämäkerralliset paikkasuhteet, niihin liittyvät aistihavainnot ja merkitykset Talvivaaran alueella vuonna 2009." *Elore* 17(1). <https://doi.org/10.30666/elore.78850>.
- Mikkonen, Jukka. 2017. *Metsäpolun filosofiaa*. Tampere: Niin & Näin.
- Moe, Aaron M. 2014. *Zoopoetics: Animals and the Making of Poetry*. Lanham: Lexington Books.
- Morton, Timothy. 2010. *The Ecological Thought*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Paljakka, Elisa. 2022. "'Eikä hän ehkä ole kohta mitään, ei parempi kuin tyveys, latvus, joka heitetään metsään': Puun merkitykset Pentti Haanpään novellikokoelmassa Lauma – kertomuksia." Teoksessa *Metsät ja tulevaisuus*. Vuosilusto 14, toimittaneet Leena Paaskoski ja Heikki Roiko-Jokela, 52–65. Punkaharju: Suomen Metsämuseo Lusto ja Metsähistorian Seura.
- Pekonen, Osmo. 2003. "Elämän puu." Teoksessa *Metsään mieleni*, toimittaneet Yrjö Sepänmaa, Liisa Heikkilä-Palo ja Virpi Kaukio, 162–169. Helsinki: Maahenki.
- Pihkala, Panu. 2019. *Mieli maassa? Ympäristötunteet*. Helsinki: Kirjapaja.
- Pihlström, Kåre ja Anneli Viherä-Aarnio. 2020. *Suomalaisten puut arjessa ja ajatuksissa*. Helsinki: Metsäkustannus.

- Rolston, Holmes, III. 2003. "Esteettinen kokemus metsissä." Teoksessa *Metsään mieleni*, toimittaneet Yrjö Sepänmaa, Liisa Heikkilä-Palo ja Virpi Kaukio, 31–47. Suomentaneet Tommi Nuopponen ja Marke Ahonen. Helsinki: Maahenki.
- Ryan, John C. ja Rod Giblett. 2018. "Introducing *Forest Family*." Teoksessa *Forest Family: Australian Culture, Art, and Trees*, toimittaneet John C. Ryan ja Rod Giblett, 1–8. Leiden: Brill Rodopi. Luettu 10.5.2023. <https://hdl.handle.net/1959.11/23297>.
- Sarmela, Matti. 1994. *Suomen perinneatlas: Suomen kansankulttuurin kartasto 2*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Seppä, Tiina. 2020. "Katsooko metsä ihmistä? Suomen Kansan Vanhat Runot ja lajienvälinen kommunikaatio." *Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti Avain* 17(4): 22–45. <https://doi.org/10.30665/av.98306>.
- Sepänmaa, Yrjö. 2014. "Ihminen luontona, luonto ihmisenä." Teoksessa *Ympäristömytologia*, toimittaneet Seppo Knuuttila ja Ulla Piela, 21–33. 2. painos. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Siikala, Anna-Leena. 2013. *Itämerensuomalaisten mytologia*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Siivonen, Katriina. 2020. "Metsäsuhde kulttuurisesti kestäväenä tulevaisuusperintönä." Teoksessa *Metsät ja kulttuurinen kestävyys*. Vuosilusto 13, toimittaneet Leena Paaskoski, Heikki Roiko-Jokela ja Marko Rikala, 10–23. Punkaharju: Suomen Metsämuseo Lusto ja Metsähistorian Seura.
- Soukka, Maarit. 2022. "Puut mielen ja kielen maisemassa: Lyriikan puut osana 1950-luvun modernismikeskustelua." *Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti Avain* 19(2): 6–25. <https://doi.org/10.30665/av.107622>.
- Tieteen termipankki. 2021. Ihmistieteet: minuus. Muokattu 31.8. 2021. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Ihmistieteet:minuus>.
- Tossavainen, Jouni. 2008. *Kuusikirja*. Helsinki: Like.
- Turunen, Mikko. 2010. *Haarautuvat merkitykset: Puukuvasto Lassi Nummen lyriikassa*. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8106-2>.
- Vadén, Tere. 2010. *Kaksijalkainen ympäristövallankumous*. Tampere: Osuuskunta Rohkean reunaan.
- Varis, Markku. 2003. *Ikävä erätön ilta: Suomalainen eräkirjallisuus*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Vilkuna, Janne. 1992. *Suomalaiset vainajien karsikot ja ristipuut: Kansatieteellinen tapatutkimus*. Helsinki: Suomen Muinaismuistoyhdistys.
- Wohlleben, Peter. 2016. *Puiden salattu elämä: Kasvimaailman kuninkaiden tunteista ja viestinnästä*. Suomentanut Pirkko Roinila. Helsinki: Gummerus.
- Woodward, Wendy ja Erika Lemmer. 2019. "Introduction: Critical Plant Studies." *Journal of Literary Studies* 35(4): 23–27. <https://doi.org/10.1080/02564718.2019.1690804>

FT, dos. Karoliina Lummaa on kirjallisuudentutkija, joka työskentelee Turun yliopistossa ja BIOS-tutkimusyksikössä. Hän tutkii ympäristö- ja luonnonvarakysymysten käsittelyä nykyaiteessa ja laajemmin nykykulttuurissa.

FM Kaisa Vainio on väitöskirjatutkija Itä-Suomen yliopiston metsätieteiden osastolla. Hänen väitöskirjansa aiheena on suomalaisten kulttuurinen puusuhde. Taustaltaan Vainio on kulttuuriantropologi.

FT Aino Korrensalo on tutkijatohtori Itä-Suomen yliopiston ympäristö- ja biotieteiden laitoksella. Hänen tutkimuksensa käsittelee soiden hiilikaasuvirtoja ja kasvien toiminnallisia ominaisuuksia. Hänellä on monipuolinen kokemus tieteen ja taiteen välisestä yhteistyöstä.

FT Tuomo Takala on metsäpolitiikan tutkija ja kasviekologi, joka on työskennellyt pääasiassa Itä-Suomen yliopistossa. Viime vuodet hän on tehnyt töitä metsädiskurssien parissa.

FT, prof. Eeva-Stiina Tuittila on metsämaatieteen professori sekä Peat&Trees – Suo- ja maekologian tutkimusryhmän johtaja Itä-Suomen yliopistossa. Hän toimii Puut lähelämme -hankkeen johtajana. Hän on perehtynyt kasvien ja ekosysteemien tutkimukseen niiden toiminnallisten ominaisuuksien kautta.